

Міністерство культури та інформаційної політики України
Національна бібліотека України для дітей

ІНДЕКС МЕДІЙНОЇ ТА ІНФОРМАЦІЙНОЇ ГРАМОТНОСТІ БІБЛІОТЕКАРІВ ОБЛАСНИХ БІБЛІОТЕК ДЛЯ ДІТЕЙ

Підсумки моніторингового дослідження
Бюлетень соціологічної служби. Вип. 39

Київ – 2022

Міністерство культури та інформаційної політики України
Національна бібліотека України для дітей

ІНДЕКС МЕДІЙНОЇ ТА ІНФОРМАЦІЙНОЇ ГРАМОТНОСТІ БІБЛІОТЕКАРІВ ОБЛАСНИХ БІБЛІОТЕК ДЛЯ ДІТЕЙ

Підсумки моніторингового дослідження
Бюлетень соціологічної служби. Вип. 39

УДК 027.625(477):001

I 60

Відповідальна за випуск А.І. Гордієнко
Укладачі: О. Б. Петренко, Є.Ю. Лідерман
Редактор О.А. Кадькаленко

Індекс медійної та інформаційної грамотності бібліотекарів обласних бібліотек для дітей : підсумки моніторингового дослідж. : бюл. соціол. служби. Вип. 39 / Нац. б-ка України для дітей ; уклад. О. Б. Петренко, Є. Ю. Лідерман ; ред. О. А. Кадькаленко. — Київ : НБУ для дітей, 2022. — 32 с.

У даному виданні оприлюднено результати моніторингового дослідження з визначення рівня медійної та інформаційної грамотності бібліотечних фахівців обласних бібліотек для дітей.

© Національна бібліотека України для дітей

АКТУАЛЬНІСТЬ ТЕМАТИКИ ДОСЛІДЖЕННЯ

Указом Президента України від 28 грудня 2021 року № 685/2021 затверджено «Стратегію інформаційної безпеки» в якій наголошено, що інформаційна безпека України – складова частина національної безпеки країни. Цим декларативним документом визначено 7 важливих перспективних цілей, серед яких і підвищення рівня медіакультури та медіаграмотності суспільства.

Сьогодні медіаграмотність – життєво необхідна навичка кожного українця. Вона формує критичне мислення, вміння не піддаватися на провокації та вкиди в соцмережах чи ЗМІ, спонукає до перевірки інформації. В Україні це питання постало особливо гостро, оскільки в умовах війни російської федерації проти нашої держави українці щодня стикаються з дезінформацією, інформаційними атаками, зломом акаунтів, фейками. Тож у сьогоднішньому океані інформації людині потрібен компас, який допоможе орієнтуватися. Таким компасом є знання з медіаграмотності, яка визнана однією з ключових навичок XXI століття і потрібна всім та кожному.

За концепцією ЮНЕСКО медійна та інформаційна грамотність, , об'єднує три взаємопов'язані комплекси компетенцій:

- інформаційну грамотність – вміння знаходити, аналізувати, використовувати інформацію;
- медіаграмотність – вміння отримувати доступ до медіа, а також створювати контент для самовираження та спілкування;
- технологічну / цифрову грамотність – передбачає вміння користуватися сучасними інформаційними технологіями та програмним забезпеченням з урахуванням усіх можливостей.

Виклики сьогодення вкотре показали необхідність напрацювання єдиного вектора консолідації громадянського суспільства в протидії зовнішній інформаційній агресії, всебічно підготувати дітей і молодь до безпечної та ефективної взаємодії із сучасною системою медіа, формувати у них медіаінформаційну грамотність і медіакультуру відповідно до їхніх вікових, індивідуальних та інших особливостей.

На реалізацію Стратегії інформаційної безпеки, підвищення рівня критичного мислення в українців спрямований Національний проєкт з медіаграмотності «Фільтр» Міністерства культури та інформаційної політики України, який надає можливості з підвищення рівня медіаграмотності серед усіх вікових груп населення.

Медіаосвіта в бібліотечній сфері виокремлює як мінімум два взаємозв'язаних напрями: медіаосвіта користувачів та медіаосвіта фахівців у структурі професійного розвитку. Адже місія сучасної бібліотеки – допо-

магати своїм користувачам вчитися компетентно споживати будь-які повідомлення в масмедіа та вміти створювати свій власний медіа продукт – стрімко постала на вимогу часу. Бібліотеки для дітей не тільки забезпечують юним користувачам оперативний доступ до інформаційних ресурсів, а і одночасно є центрами виховання культури медіаспоживання.

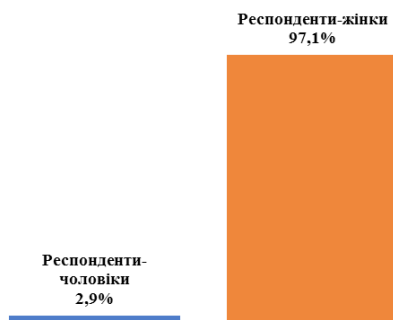
З метою виявлення рівня медійної та інформаційної грамотності самих трансляторів інформаційної культури – бібліотекарів дитячих бібліотек – Національна бібліотека України для дітей у 2022 році провела моніторингове дослідження «Індекс медійної та інформаційної грамотності бібліотекарів обласних бібліотек для дітей». Співorganizаторами та базами моніторингового дослідження стали 19 обласних бібліотек для дітей Вінницької, Волинської, Дніпропетровської, Донецької, Житомирської, Запорізької, Івано-Франківської, Київської, Львівської, Миколаївської, Одеської, Полтавської, Рівненської, Сумської, Тернопільської, Харківської, Черкаської, Чернівецької, Чернігівської областей. Об'єктом дослідження виступили бібліотечні фахівці обласних бібліотек для дітей, суб'єктом – їхніх медійна та інформаційна грамотність.

Основним методом моніторингу було онлайн-анкетування. Опитування проводилося шляхом самозаповнення онлайн-анкети («Анкета бібліотекаря») у Google-формі. Посилання на анкету було розповсюджене через електронні адреси обласних бібліотек для дітей. Опитування є репрезентативним за посадою, освітою, віком респондентів. Воно відображає думку бібліотечних фахівців обласних бібліотек для дітей – методичних центрів з питань бібліотечного обслуговування дитячого населення регіонів.

В опитуванні взяли участь 316 респондентів, переважна більшість з яких жінки (97,2%) (див. діаграму 1).

Діаграма 1

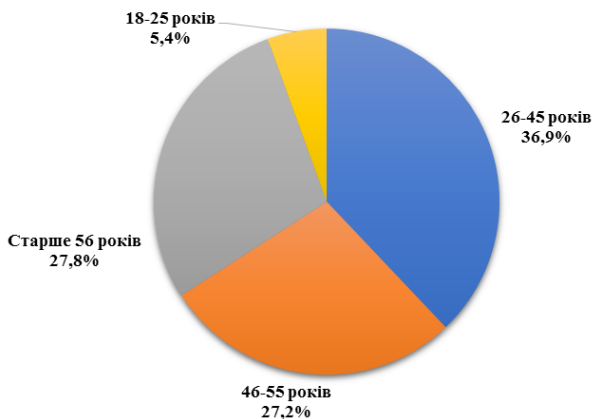
Гендерний розподіл респондентів

Найбільшу частку серед опитаних складають респонденти віком від 26 до 45 років, (39,6%) майже навіпіл розділилися респонденти віком від 46 до 55 років та старше 56 (відповідно 27,2% та 27,8%), молодь від 18 до 25 років склала усього 5,4%. (див. діаграму 2).

Діаграма 2

Розподіл респондентів за віком

Освітній статус респондентів досить високий, вищу освіту мають 275 осіб (87,0%), неповну вищу – 2,8%, середню спеціальну – у 8,8% респондентів, інша освіта – у 4 осіб (1,4%) (див. діаграму 3).

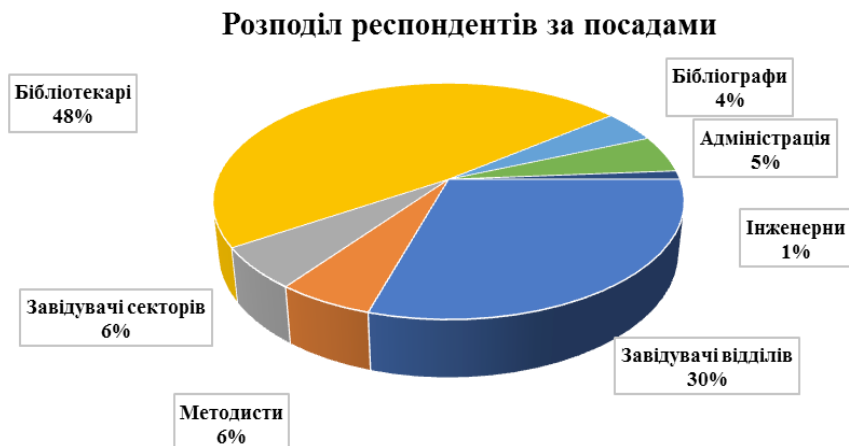
Діаграма 3

Розподіл респондентів за освітою

Усі респонденти працюють на різних посадах, проте найбільшу частку складають провідні спеціалісти, що безпосередньо обслуговують користувачів: бібліотекарі – 48,4%, завідувачі секторів – 29,1%, завідувачі відділів – 5,1% , методисти – 5,6%, директори та заступники директорів – 5,1% (див. діаграму 4).

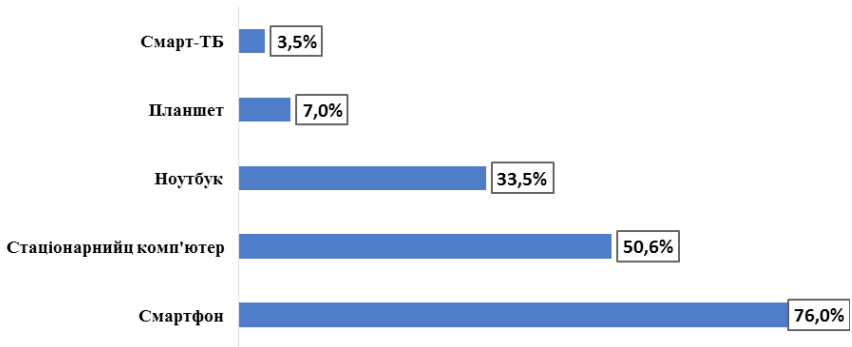
Діаграма 4

Однією зі складових медіакультури є цифрова грамотність – вміння користуватися інформаційно-комунікативною технікою, виражати себе і спілкуватися за допомогою медіазасобів. Адже з розвитком інформаційно-цифрових технологій в бібліотеках з’являється поняття «обов’язкове обладнання «електронного робочого місця» бібліотекаря. Тож, одним із перших запитань дослідження для фахівців було: «Яким пристроєм Ви найчастіше користуєтеся для доступу в інтернет?». Серед пристроїв для доступу в інтернет лідером є смартфон – 76,0% респондентів користуються ним найчастіше; на II позиції – стаціонарний комп’ютер (50,6%); з невеликим відривом йде ноутбук – 33,5%; планшет обрали 7,0%; смарт-ТБ – 3,5% (див. діаграму 5).

Діаграма 5

**Пріоритетність вибору пристроїв
для доступу в інтернет***

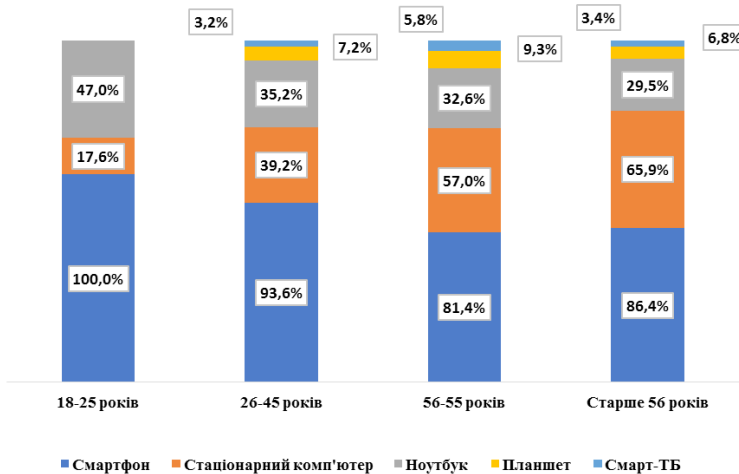

*Сума відповідей перевищує 100%, оскільки респонденти обрали декілька варіантів відповідей.

Відповідно до віку респондентів рівень цифрової компетентності щодо користування сучасними гаджетами виглядає так (див. діаграму 6).

Діаграма 6

Відсоток користування пристроями за віком*

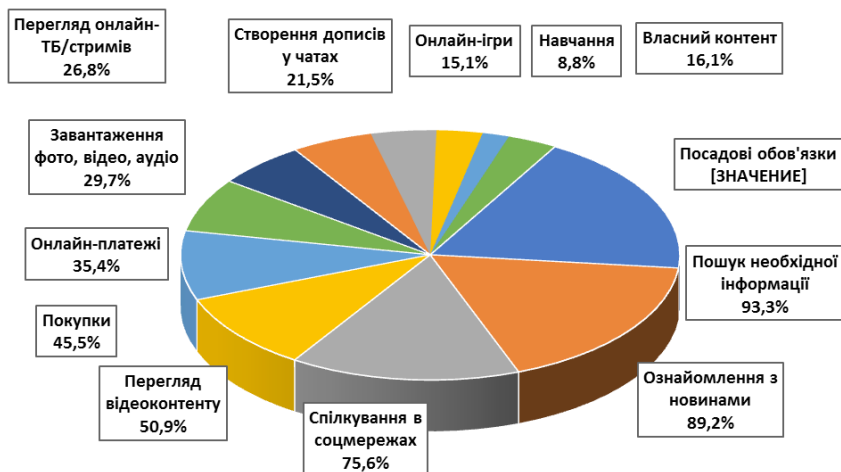
*Сума відповідей перевищує 100%, оскільки респонденти обрали декілька варіантів відповідей.

Сучасними мінігаджетами, зокрема смартфоном, користуються всі респонденти, незалежно від віку, але для фахівців 18-25 років це незамінний атрибут повсякденного життя (100%).

Володіння базовими цифровими навичками дають змогу налагодити ефективну онлайн-комунікацію: здобувати знання, розвивати компетенції, зростати професійно й творчо, самореалізуватися, виявляти громадянську активність. Серед основних мотивів користування інтернетом: пошук необхідної інформації (93,3%); ознайомлення з новинами (89,2%); спілкування в соцмережах та месенджерах (75,6%); перегляд відео та фільмів (50,9%); здійснення покупок (45,5%) та онлайн-платежів (35,4%); розміщення дописів у чатах (21,5%); онлайн-ігри (15,1%); навчання та підвищення особистої професійної кваліфікації (8,8%); завантаження фото-, відео-, аудіофайлів (29,7%); створення і розміщення власного контенту та з професійною метою (16,1%); виконання посадових обов'язків (0,3%) (див. діаграму 7).

Діаграма 7

Мотиви користування інтернетом*

*Сума відповідей перевищує 100%, оскільки респонденти обрали декілька варіантів відповідей

Цікаво, що молодь більше використовує можливості інтернету, ніж аудиторія старшого віку (див. таблицю №1).

Таблиця № 1

МОТИВИ ВИКОРИСТАННЯ ІНТЕРНЕТУ ЗА ВІКОМ*

№ з/п	Мета	Вік			
		18-25 років (%)	26-45 років (%)	46-55 років (%)	Старше 56 років (%)
1.	Пошук необхідну по роботі інформації	94,1	93,6	96,5	89,8
2.	Ознайомлення з новинами	70,6	87,2	61,6	92,0
3.	Спілкування у соцмережах, месенджерів	93,8	80,0	57,0	60,2
4.	Перегляд відео, фільмів	64,7	47,2	57,0	36,4
5.	Здійснення покупок через інтернет	52,9	48,8	22,1	25,0
6.	Онлайн-платежі	41,2	55,2	27,9	56,8
7.	Завантаження фото, відео, аудіофайлів	35,3	31,2	0	23,9
8.	Перегляд інтернет-телебачення/ стримів	17,6	10,4	12,8	12,5
9.	Дописи у чатах	17,6	20,8	7,0	10,2
10.	Онлайн-ігри	5,9	0,8	9,3	5,7
11.	Створення та розміщення власного контенту	17,6	24,0	2,3	12,5
12.	Навчання: проходження курсів, тренінгів тощо	58,8	46,4	10,5	42,0
13.	Виконання посадових обов'язків	0	0,8	0	0

*Сума відповідей перевищує 100%, оскільки респонденти обрали декілька варіантів відповідей.

З метою виявлення навичок з інтернет-безпеки бібліотечними фахівцями при користуванні гаджетами та мережею «Інтернет» було запропоновано вибір – погодження або незгоди з тим чи іншим судженням. Відповіді і вказують на рівень їхньої інтернет-безпеки (див. таблицю №2).

Таблиця № 2

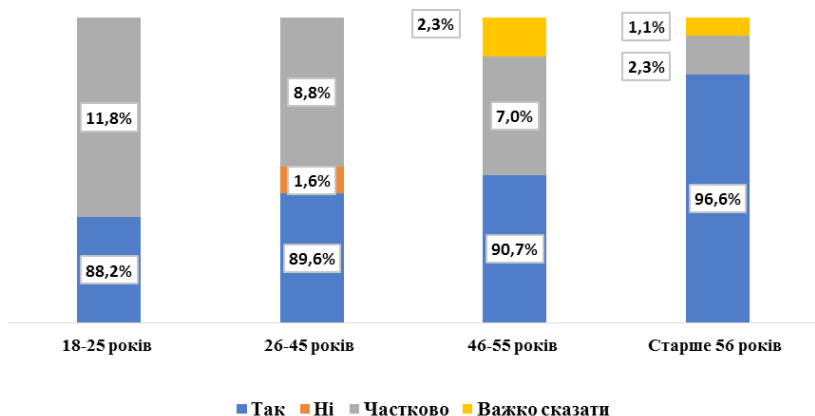
РІВЕНЬ НАВИЧОК З ІНТЕРНЕТ-БЕЗПЕКИ

№ з/п	Чи погоджуєтеся Ви, чи ні з даними судженнями?	Так (%)	Ні (%)	Частково (%)	Важко сказати (%)
1.	Я вважаю проблему захисту персональних даних в інтернеті дуже актуальною	91,8	0,6	6,7	0,9
2.	Використання ліцензійного програмного забезпечення – запорука безпеки в інтернеті	80,4	2,2	14,6	2,8
3.	Я можу самостійно зняти відео, відредагувати й розмістити його в інтернеті	49,0	24,0	26,0	1,0
4.	Я майже ніколи не змінюю свої паролі доступу до сайтів, соцмереж	28,5	34,8	32,0	4,7
5.	Зазвичай я не перевіряю акаунт людини в соцмережі, якщо отримую від неї запит у друзі	19,0	59,9	16,7	4,4
6.	Я застосовую двофакторну (двоетапну) автентифікацію скрізь, де це можливо	36,4	31,6	20,6	11,4
7.	В мене є акаунти у понад трьох соціальних мережах	44,6	46,6	7,0	1,8
8.	Я ставлюся до ведення власного профілю в соцмережах як до інструменту формування професійної та ділової репутації	40,0	29,7	27,2	3,1
9.	Я користуюся VPN-програмою, яка приховує IP-адресу і шифрує всі дії в інтернеті	13,0	65,9	12,6	8,5

Серед переліку запропонованих суджень респонденти частіше погоджувалися з такими твердженнями: «Я вважаю проблему захисту персональних даних в інтернеті дуже актуальною» – 91,8%; «Використання ліцензованого забезпечення – запорука безпеки в інтернет» – 80,4%; «Я можу самостійно зняти відео, відредагувати й розмістити його в інтернеті» – 49,0% (див. діаграму 8).

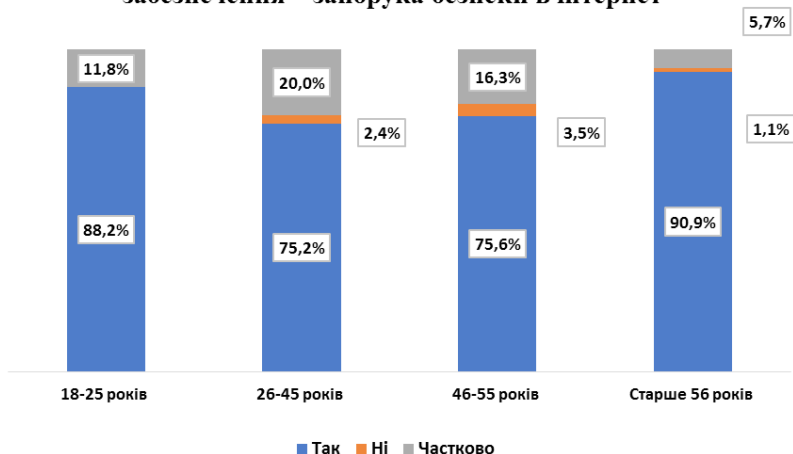
Діаграма 8

Вибір запропонованих суджень респондентами за віком

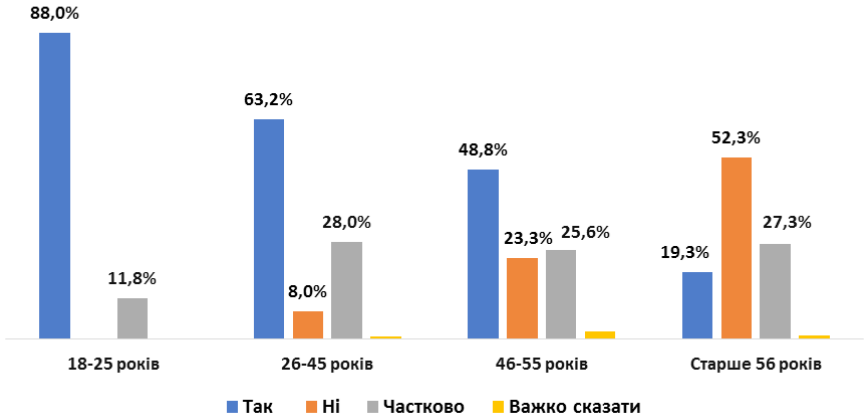
Діаграма 9

Використання ліцензованого програмного забезпечення – запорука безпеки в інтернет

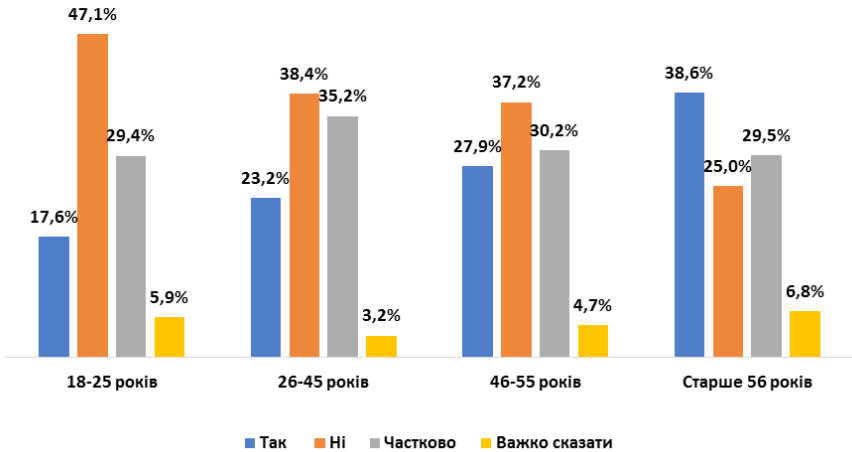
Діаграма 10

Я можу самостійно зняти відео, відредагувати та розмістити його в інтернеті

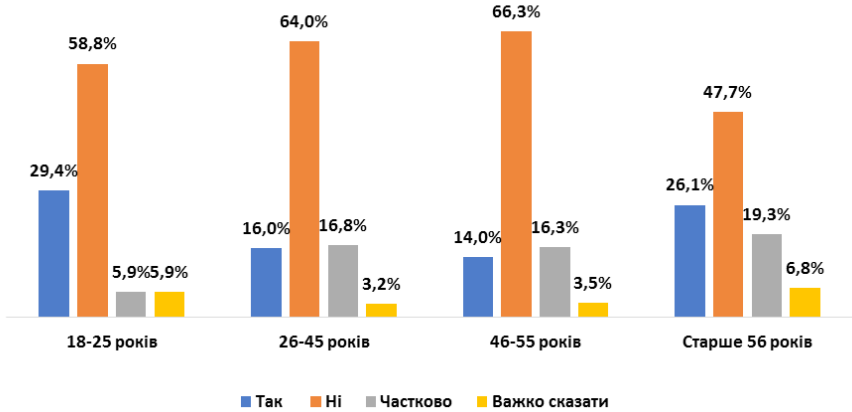
Діаграма 11

Я майже ніколи не змінюю свої паролі доступу до сайтів, соцмереж

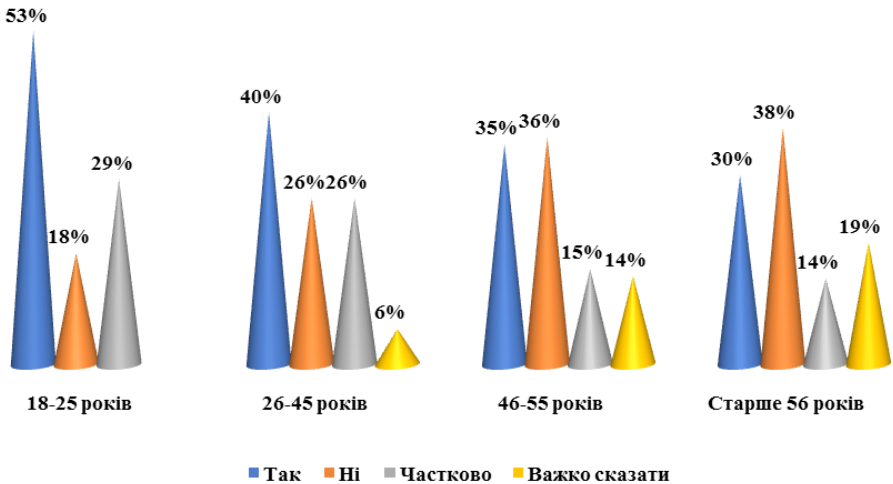
Діаграма 12

Як правило, я не перевіряю акаунт людини в соцмережі, якщо отримую від неї запит у друзі

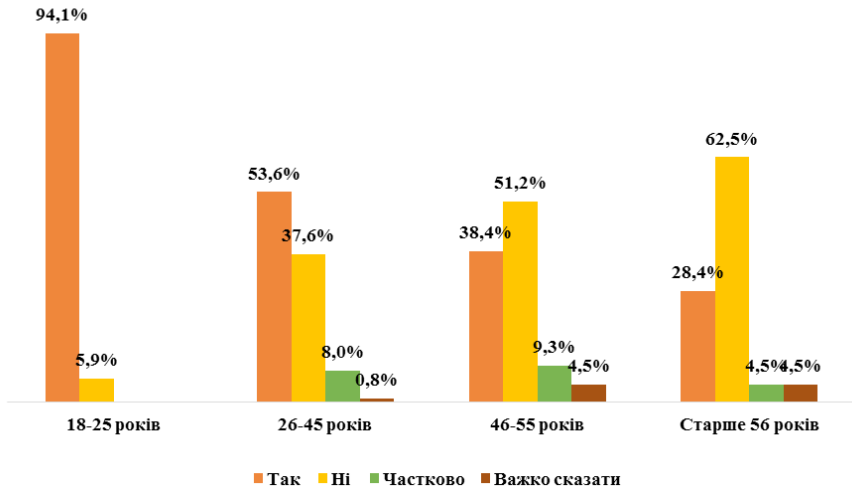
Діаграма 13

Я застосовую двофакторну (двоетапну) автентифікацію скрізь, де це можливо

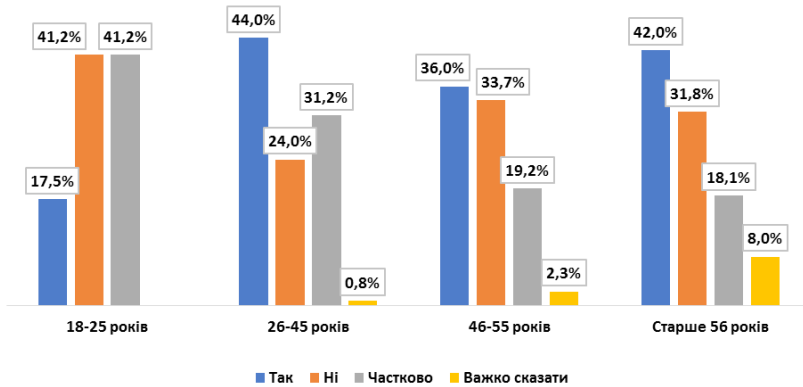
Діаграма 14

В мене є акаунти у понад трьох соціальних мережах

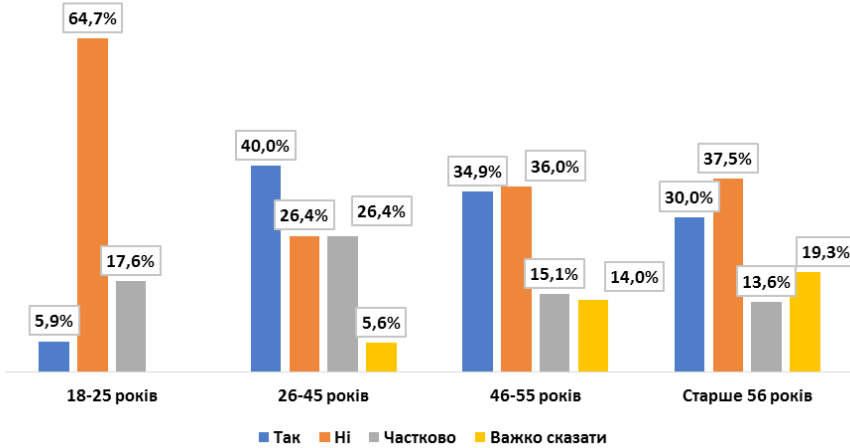

Діаграма 15

Я ставлюся до ведення власного профілю в соцмережах як до інструменту формування професійної та ділової репутації

Я користуюся VPN – програмою, яка приховує IP-адресу і шифрує всі дії в інтернеті

Саме відношення респондента до того чи іншого твердження показує його рівень медіаграмотності. Аналіз вибору респондентами запропонованих суджень свідчить про досить високий рівень володіння респондентами навичками з інтернет-безпеки.

На сьогодні цифрові комунікації стали незамінними у повсякденній діяльності людства, проте мають і суттєві недоліки – великий обсяг фейкової інформації, яку досить складно відрізнити, адже постійне зростання кількості каналів трансляції інформації розширює і можливості для маніпуляцій. Найпопулярнішим місцем поширення неправдивої інформації є соціальні мережі. Медіаграмотність бібліотечних фахівців передбачає як вміння знаходити інформацію, так і аналізувати її. Про рівень навичок бібліотекарів із розпізнання фейків у соцмережах констатують відповіді щодо вибору надійних джерел інформації з тих, які було їм запропоновано: посилання на інформацію від офіційних органів влади (79,7%), офіційні повідомлення для преси на урядових вебсайтах (69,6%), інтерв'ю з очевидцем події (39,5%), думка відомого експерта (32,5%), аналітика чи коментар громадської організації, що задіяна у цій сфері (20,5%), вебсторінка міжнародної організації (15,5%), інтерв'ю з посадовою особою (13,2%), повідомлення інформаційного агентства (10,4%), особистий акаунт політика у соціальній мережі (8,5%) (див. діаграму 17).

Чутливість до фейкового контенту*

*Сума відповідей перевищує 100%, оскільки респонденти обрали декілька варіантів відповідей.

Проблема маніпуляцій в ЗМІ актуальна для бібліотечних фахівців. Так, 39,5% респондентів схильні довіряти «інтерв'ю з очевидцем події», а також іншим джерелам, які можуть нести інформацію, вигідну даному джерелу («повідомлення інформаційного агентства» – 10,4%, «особистий акаунт політика у соціальній мережі – 8,5% »).

Чутливість до можливого спотвореного контенту респондентів за віковими категоріями виглядає так (див. таблицю №3).

ВИБІР НАДІЙНИХ ДЖЕРЕЛ ІНФОРМАЦІЇ НА ДУМКУ РЕСПОНДЕНТІВ ЗА ВІКОМ*

№ з/п	Джерела інформації	Вік	18-25	26-45	46-55	Старше
			років (%)	років (%)	років (%)	56 років (%)
1.	Посилання на інформацію від офіційних органів влади		88,2	84,8	74,4	77,3
2.	Офіційні повідомлення для преси на урядових вебсайтах		70,6	67,2	73,2	70,5
3.	Інтерв'ю з очевидцем події		23,5	36,0	44,2	1,1
4.	Думка відомого експерта		23,5	12,0	29,4	39,8
5.	Аналітика чи коментар громадської організації, що задіяна у цій сфері		29,4	23,2	23,3	12,5
6.	Вебсторінка міжнародної організації		23,5	27,2	24,4	12,5
7.	Інтерв'ю з посадовою особою		23,5	12,0	11,6	15,9
8.	Повідомлення інформаційного агентства		5,9	3,2	15,1	17,0
9.	Особистий акаунт політика у соціальній мережі		11,8	10,4	10,5	2,3

*Сума відповідей перевищує 100%, оскільки респонденти обрали декілька варіантів відповідей.

Тож дуже важливо не тільки шукати інформацію з різних джерел, а й розуміти, яке з них може свідомо вами маніпулювати. Про важливість розуміння бібліотекарями ролі місцевого ЗМІ та їх впливу на аудиторію вказують відповіді на запитання «Яким місцевим інформаційним каналам Ви довіряєте?» (див. таблицю №4).

ПОРІВНЯЛЬНА ТАБЛИЦЯ ДОВІРИ МІСЦЕВИМ ІНФОРМАЦІЙНИМ КАНАЛАМ*

№ з/п	Область	Рекомендації Національного проекту з медіаграмотності «Фільтр» щодо довіри місцевим інформаційним каналам	Довіра респондентів	
			Місцеві канали інформації	Інші канали інформації
1.	Вінницька	1. Офіційні сторінки голови ОВА Сергія Борзова 2. Обласна державна адміністрація 3. Міський голова Сергій Моргунов 4. Міська рада 5. Суспільне Вінниця 6. Вежа (сайт) 7. Вінниця-інфо (сайт) 8. 20-хвилин (сайт) 9. I-Vin (сайт) 10. Радіо «Місто над Бугом» (сайт) 11. Телеканал ВІТА (сайт)	48,5%	15,2%
2.	Волинська	1. Офіційні сторінки голови ОВА Юрія Погуляйка 2. Обласна державна адміністрація 3. Міський голова Луцька Ігор Поліщук 4. Міська рада 5. Суспільне Луцьк (ФБ, Телеграм, YouTube) 6. Сила правди (сайт) 7. Район.in.ua (сайт) 8. Перший (сайт)	45,5%	118,2%
3.	Дніпропетровська	1. Офіційні сторінки голови ОВА Валентина Резніченка 2. Обласна рада (ДОР) 3. Голова ДОР Микола Лукашук 4. Міський голова Дніпра Борис Філатов 5. Міська рада Дніпра 6. Суспільне Дніпро (ФБ, Телеграм, YouTube) 7. Перший криворізький (сайт) 8. 11 телеканал (сайт)	35,7%	93,0%

4.	Донецька	<ol style="list-style-type: none"> 1. Офіційні сторінки голови ОВА Павла Кириленко 2. Обласна державна адміністрація 3. Радник міського голови Маріуполя Петро Андрющенко 4. Міський голова Бахмута Олексій Рева 5. Міська рада Маріуполя 6. Суспільне Донбас 7. 0629 (сайт) 8. Новини Донбасу (сайт) 9. Східний Варіант (сайт) 10. Краматорськ Post (сайт) 11. Свої.сіті (сайт) 12. Вільне радіо (сайт) 13. Антикризисний медіацентр (сайт) 	100%	-
5.	Житомирська	<ol style="list-style-type: none"> 1. Офіційні сторінки голови ОВА Віталія Бунечко 2. Обласна державна адміністрація 3. Міський голова Сергій Сухомлин 4. Міська рада 5. Суспільне Житомир 6. 20 хвилин (сайт) 7. Житомир.інфо (сайт) 	41,7%	66,7%
6.	Запорізька	<ol style="list-style-type: none"> 1. Обласна державна адміністрація 2. В.о міського голови Анатолій Куртєв 3. Міський голова міста Пологи Юрій Коноваленко 4. Міський голова Мелітополя Іван Федоров 5. Міський голова Енергодара Дмитро Орлов 6. Суспільне Запоріжжя 7. Inform.zp.ua (сайт) 8. 061.ua (сайт) 	0	100%

7.	Івано-Франківська	<ol style="list-style-type: none"> 1. Офіційні сторінки голови ОВА Світлани Онищук 2. Обласна державна адміністрація 3. Міський голова Івано-Франківська Руслан Марцінків 4. Міський голова Коломиї Богдан Станіславський 5. Суспільне Івано-Франківськ 6. Бліц-інфо (сайт) 7. Галка (сайт) 8. Галицький кореспондент (сайт) 9. Курс (сайт) 10. ОТБ Галичина (сайт) 11. Вікна (сайт) 12. ТРК «НТК» (сайт) 13. Голос-Інфо (сайт) 14. Фіртка (сайт) 15. «Західний полюс» (сайт) 	46,7%	60,0%
8.	Київська	<ol style="list-style-type: none"> 1. Офіційні сторінки голови ОВА Олексія Кулеби 2. Обласна державна адміністрація 3. Міський голова Києва Віталій Кличко 4. Міська рада Києва 5. Суспільне Київ 6. НВ Київ (сайт) 7. Вечірній Київ (сайт) 8. Хмарочос (сайт) 9. Наш Київ (сайт) 10. БЖ (сайт) 11. Погляд (Ірпінь) (сайт) 	50,0%	56,3%
9.	Львівська	<ol style="list-style-type: none"> 1. Офіційні сторінки голови ОВА Максима Козицького 2. Обласна державна адміністрація 3. Міський голова Львова Андрій Садовий 4. Міська рада Дрогобича 5. Суспільне Львів 6. Високий замок (сайт) 7. Захід.Нет (сайт) 8. Твоє місто (сайт) 9. Сайт міста Львова (сайт) 10. Дивись-інфо (сайт) 11. ТРК «Перший Західний» (сайт) 	27,8%	16,7%

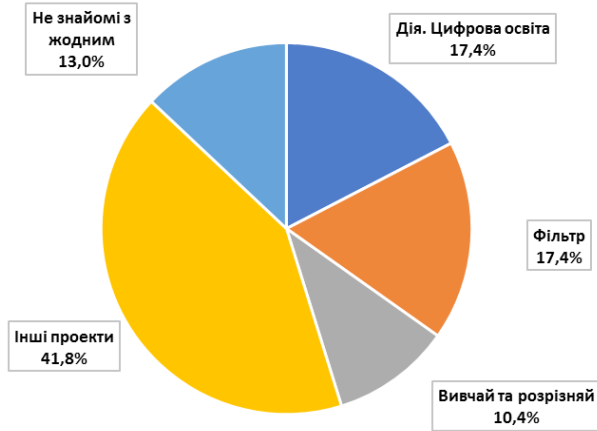
10.	Миколаївська	<ol style="list-style-type: none"> 1. Офіційні сторінки голови ОВА Віталія Кіма 2. Обласна державна адміністрація 3. Міський голова Миколаєва Олександр Сенкевич 4. Суспільне Миколаїв 5. Сайт міста Миколаєва, 0512 (сайт) 6. НикВести (сайт) 7. Миколаївський ЦЖР (сайт) 	100%	0
11.	Одеська	<ol style="list-style-type: none"> 1. Офіційні сторінки голови ОВА Максима Марченка 2. Обласна державна адміністрація 3. Міський голова Геннадій Труханов 4. Суспільне Одеса 5. Українська Служба Інформації (сайт) 6. Інформер (сайт) 7. Білявка.Сіті (сайт) 8. Сайт міста Одеси, 048 (сайт) 9. Ізбірком (сайт) 10. Думська (сайт) 	9,5%	57,1%
12.	Полтавська	<ol style="list-style-type: none"> 1. Офіційні сторінки голови ОВА Дмитра Луніна 2. Обласна державна адміністрація 3. Міський голова Полтави Олександр Мамай 4. Міський голова Кременчука Віталій Малецький 5. Полтавська міська рада 6. Суспільне Полтава 7. Новини Полтавщини (сайт) 8. Полтавська Хвиля (сайт) 9. Зміст (сайт) 10. Телеканал IPT (сайт) 11. Ptv.ua (сайт) 12. Полтавщина (сайт) 13. Кременчуцький телеграф (сайт) 14. Кременчуцька газета (сайт) 	105,0%	55,0%

13.	Рівненська	<ol style="list-style-type: none"> 1. Офіційні сторінки голови ОВА Віталія Коваля 2. Обласна державна адміністрація 3. Міський голова Рівного Олександр Третяк 4. Міська рада 5. Суспільне Рівне 6. Четверта влада (сайт) 	78,6%	57,1%
14.	Сумська	<ol style="list-style-type: none"> 1. Офіційні сторінки голови ОВА Дмитра Живицького 2. Обласна державна адміністрація 3. Міський голова Сум Олександр Лисенко 4. Міський голова Охтирки Павло Кузьменко 5. Міський голова Конотопа Артем Семеніхін 6. Міська рада міста Суми 7. Суспільне Суми 8. ЦУКР (сайт) 9. Газета «Панорама» (сайт) 10. Телеканал СТС (сайт) 	55,6%	72,2%
15.	Терно- пільська	<ol style="list-style-type: none"> 1. Офіційні сторінки голови ОВА Володимира Труша 2. Обласна державна адміністрація 3. Міський голова Тернополя Сергій Надал 4. Міська рада Тернополя 5. Міська рада Чорткова 6. Суспільне Тернопіль 7. 20 хвилин (сайт) 	44,4%	133,3%
16.	Харківська	<ol style="list-style-type: none"> 1. Офіційні сторінки голови ОВА Олега Синегубова 2. Обласна державна адміністрація 3. Міський голова Харкова Ігор Терехов 4. Міський голова Чугуєва Галина Мінаєва 5. Харківська міська рада 6. Суспільне Харків 7. Медіагрупа «Накипіло» (сайт) 8. Mediaport (сайт) 9. Слобідський край (сайт) 10. Gwara Media (сайт) 11. Сайт міста Харкова, 057 (сайт) 12. Об'єktiv (сайт) 	62,5%	68,8%

17.	Черкаська	<ol style="list-style-type: none"> 1. Офіційні сторінки голови ОВА Ігора Табурця 2. Обласна державна адміністрація 3. Міський голова Черкас Анатолій Бондаренко 4. Міський голова Умані Ірина Плетнова 5. Міська рада Умані 6. Суспільне Черкаси 7. 18000 (сайт) 8. Вісті Черкащини (сайт) 9. ВиЧЕрпно (сайт) 10. ТРК ВІККА (сайт) 	144,4%	22,2%
18.	Чернівецька	<ol style="list-style-type: none"> 1. Обласна державна адміністрація 2. Міський голова Чернівців Роман Клічук 3. Міська рада Чернівців 4. Суспільне Чернівці 5. Шпальта (сайт) 6. БукІнфо (сайт) 7. Молодий Буковинець (сайт) 8. АСС (сайт) 9. Телеканал ТВА (сайт) 	70,6%	53,0%
19.	Чернігівська	<ol style="list-style-type: none"> 1. Офіційні сторінки голови ОВА В'ячеслава Чауса 2. Обласна державна адміністрація 3. Міський голова Чернігова Владислав Атрошенко 4. Міська рада Чернігова 5. Суспільне Чернігів 6. 0462 (сайт) 	81,3%	31,3%

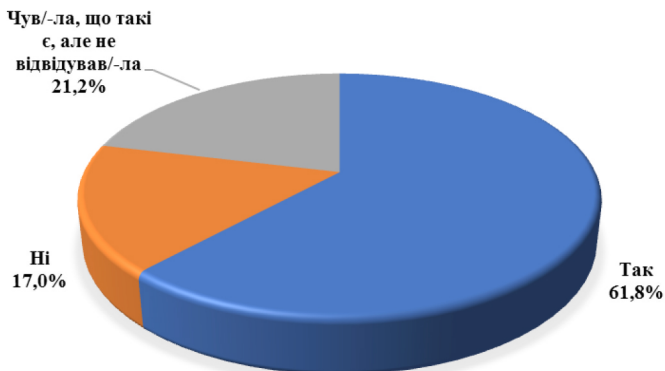
*Сума відповідей перевищує 100%, оскільки респонденти обрали декілька варіантів відповідей.

Про діючі в країні проекти з медіаграмотності поінформовані 87% респондентів бібліотечних фахівців. Аналіз відповідей на питання «З якими діючими проектами з медіаграмотності в Україні Ви знайомі?» показав, що з національним проектом з медіаграмотності «Фільтр» Міністерства культури та інформаційної політики України знайомі 17,4%, респондентів – майже стільки відсотків респондентів назвали онлайн-платформу «Дія. Цифрова освіта» Міністерства цифрової трансформації України (див. діаграму 18).

**Поінформованість респондентів з діючими
проектами інфомедійної грамотності**

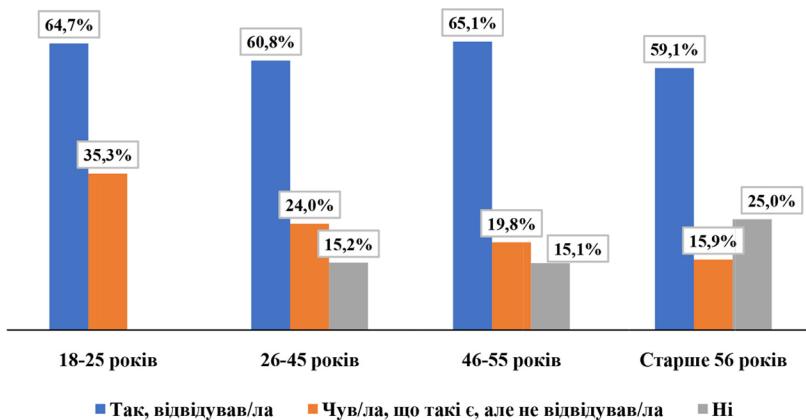
Медіаграмотність – це системний процес, який потребує постійного розвитку з оновлення знань. Навчання медіаграмотності слід розглядати як процес, що триває усе життя. Тож дослідженням передбачені і запитання щодо використання бібліотекарями можливості формальної та неформальної освіти. Одним із перших запитань цього блоку було «Чи відвідували Ви заняття або спеціальні курси з медіаосвіти/медіаграмотності?». Відповіді на нього показали, що 61,8% респондентів постійно розширюють свої знання з медіаграмотності; чули, але не відвідували – 21,2%; взагалі не чули про наявність таких курсів – 17,0% (див. діаграми 19, 20).

**Розподіл респондентів за ступенем підвищення рівня
особистої медіаграмотності**

Діаграма 20

**Розподіл відповідей на питання
«Чи відвідували Ви заняття або спеціальні курси
з медіаосвіти/медіаграмотності?» за віком
респондентів**

Навички цифрової грамотності активно просуває і поширює серед населення портал Міністерства цифрової трансформації України на онлайн-платформі «Дія. Цифрова освіта». Відповіді на запитання «Чи проходили Ви національний тест на цифрову грамотність «Цифрограм» від Міністерства цифрової трансформації України на онлайн-платформі «Дія. Цифрова освіта»?» надали оцінку самоосвіті бібліотекарів. Відповіді респондентів розділилися майже навпіл: «ні» – 49% і тільки 51% – «так» (див. діаграми 21, 22).

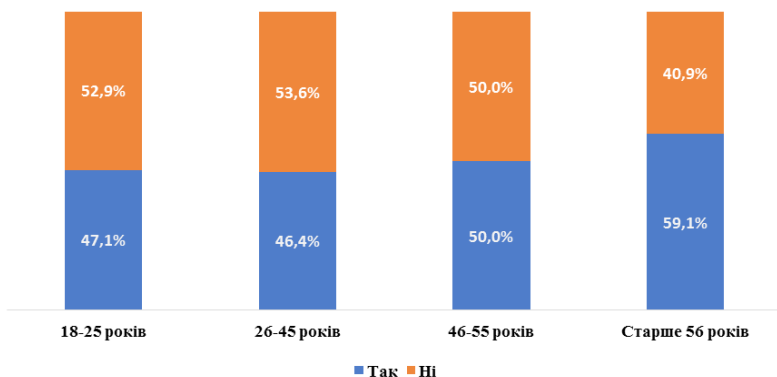
Діаграма 21

Розподіл респондентів за проходженням національного тесту «Цифрограм»

Діаграма 22

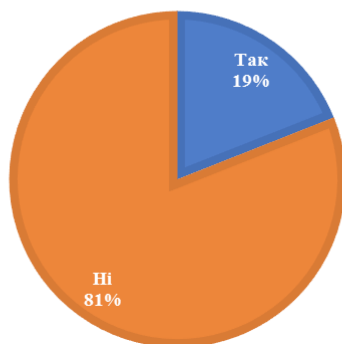
Проходження національного тесту на цифрову грамотність «Цифрограм» за віком респондентів

Розмаїтні освітні та просвітницькі ініціативи з медіаграмотності в Україні здійснюють численні громадські й міжнародні організації та ініціативи. Так, у межах Глобального тижня медіаграмотності 27.10.2022 р. Національним проєктом «Фільтр» Міністерства культури та інформаційної політики України спільно з програмою USAID «Мріємо та діємо» та проєктом «Вивчай та розрізняй: інфомедійна грамотність» проведено Національний тест із медіаграмотності. Актуальним стало і питання «Чи проходили Ви Національний тест із медіаграмотності, який проводився національним проєктом «Фільтр» Міністерства культури та інформаційної політики України спільно з програмою USAID «Мріємо та діємо» та проєктом «Вивчай та розрізняй: інфомедійна грамотність» 27.10.2022 р. у межах Глобального тижня медіаграмотності?». На жаль, участь у даному тестуванні взяли лише 19,0% респондентів (див. діаграми 23, 24).

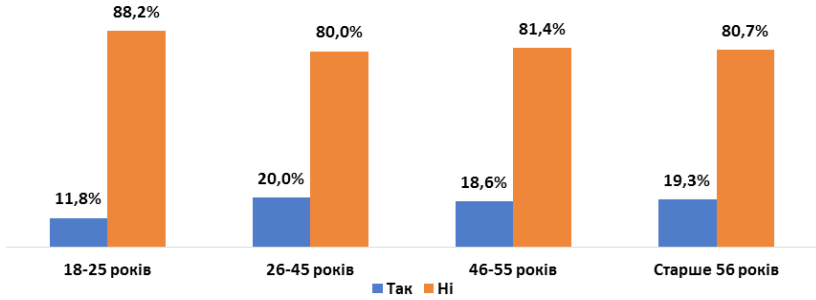
Діаграма 23

Розподіл респондентів за проходженням Національного тесту з медіаграмотності

Діаграма 24

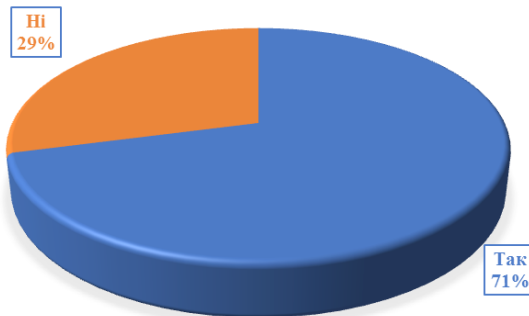
Розподіл респондентів за віком з проходження національного тесту із медіаграмотності

Національна бібліотека України для дітей також активно розвиває медіаграмотність як серед користувачів-дітей, так і серед бібліотечних працівників бібліотек для дітей. Тож респондентам було запропоновано дати відповіді щодо необхідності проведення таких занять та визначитися з їх тематикою. Так, на запитання «Чи потребуєте Ви навчання із медіаграмотності від фахівців НБУ для дітей?» стверджувальну відповідь дали 71% респондентів (див. діаграму 25).

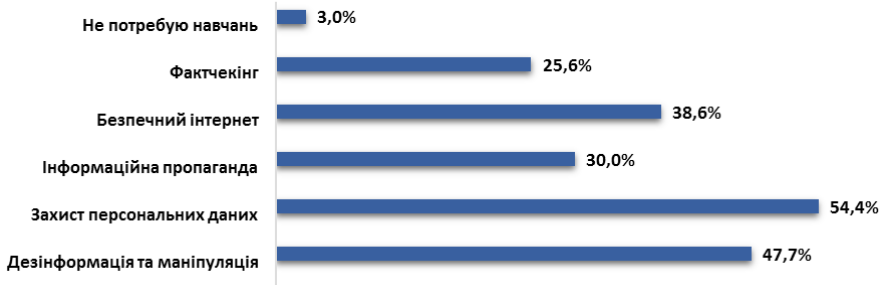
Діаграма 25

Розподіл респондентів за ступенем потреби у навчаннях з медіаграмотності від НБУ для дітей

Респонденти визначилися і з тематикою занять. Найбільше фахівців цікавлять питання дезінформації та маніпуляції (47,7%), захист персональних даних (54,4%), безпечний інтернет (38,6%) (див. діаграму 26).

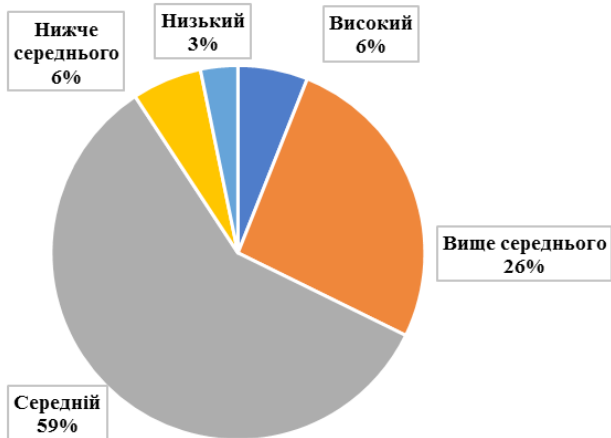
Розподіл тематики занять з медіа грамотності в НБУ для дітей*

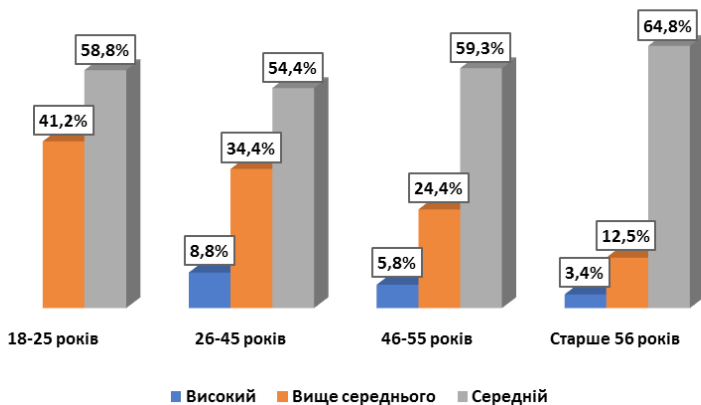
*Сума відповідей перевищує 100%, оскільки респонденти обрали декілька варіантів відповідей.

За самооцінкою свій рівень медіаграмотності 59% респондентів оцінили як середній, вище середнього – 26%, а високий відзначили 6% (див. діаграми 27, 28).

Розподіл респондентів за оцінкою власної медіаграмотності

Розподіл самооцінки власної медіаграмотності за віком респондентів

ВИСНОВКИ.

Проведене дослідження показало, що медіаграмотність кожного бібліотекаря є життєво необхідною навичкою професійної діяльності. Сучасний дитячий бібліотекар спілкується з користувачами та оточуючим світом у темпі, що визначається рівнем розвитку комп'ютерних технологій, і вимагає від нього відповідного рівня медіакомпетентності. Тож, за даними дослідження бібліотекарі обласних бібліотек для дітей наразі виконують наступні функції:

- уміють користуватися пристроями для доступу в інтернет (лідером є смартфон – 76,0%, на II позиції – стаціонарний комп'ютер (50,6%);
- користуються інтернетом як з професійних мотивів (пошук необхідної інформації – 93,3%, створюють власні сторінки, канали, сайти із професійною метою – 16,1%, розміщують власний контент, завантажують фото-, відео-, аудіофайли – 29,7%), так і з власних побутових потреб (спілкуються в соцмережах та месенджерах – 75,6%, здійснюють покупки – 45,5%);
- володіють навичками інтернет-безпеки при користуванні гаджетами та мережею «Інтернет»;
- аналізують джерела інформації; в умовах війни довіра до офіційних джерел вийшла на перший план (посилання на інформацію від офіційних органів влади – 79,7%, офіційні повідомлення для преси на урядових вебсайтах – 69,6%);
- поінформовані про діючі в країні проекти з медіаграмотності (87,0%);
- постійно оновлюють і розширюють свої знання з медіаграмотності (заняття або спеціальні курси з медіаосвіти відвідали 61,8%, національний тест на цифрову грамотність «Цифрограм» пройшли 51% респондентів);
- виявили бажання розширити свої знання з медіаграмотності на заняттях, які проводить Національна бібліотека для дітей (71,0%);
- мають за самооцінкою середній рівень медіаграмотності – 59,0%, (вище середнього – 26,0%, високий – 6,0%).

Синергія зусиль, спрямованих на розвиток медіаграмотності різних організацій, у тому числі і Національної бібліотеки України для дітей, сприяє оперативному підвищенню фахової компетентності працівників обласних бібліотек для дітей. Отже, результати моніторингу показали спроможність бібліотечних фахівців бути промоутерами медіаграмотності серед користувачів бібліотек для дітей. Практичне значення дослідження полягає у розробці НБУ для дітей тематики занять з медіаграмотності відповідно до запитів респондентів. Також наступного року планується проведення соціологічного дослідження «Формування компетентностей медіаграмотності у користувачів дитячих бібліотек України».

ІНДЕКС МЕДІЙНОЇ ТА ІНФОРМАЦІЙНОЇ ГРАМОТНОСТІ
БІБЛІОТЕКАРІВ ОБЛАСНИХ БІБЛІОТЕК ДЛЯ ДІТЕЙ

Підсумки моніторингового дослідження

Бюлетень соціологічної служби. Вип. 39

Відповідальна за випуск А.І. Гордієнко
Укладачі: О. Б. Петренко, Є.Ю. Лідерман
Редактор О.А. Кадькаленко
Комп'ютерна верстка Н.В. Ярчак.
Підписано до друку 24.02.2023 р.
Зам. № 32. Наклад 25 прим.

Видавець та виготовлювач
НБУ для дітей
вул. Я. Корчака, 60, м. Київ, 03190
Тел./факс: 400-65-87, тел.: 400-39-96, 400-41-44
www.chl.kiev.ua
library@chl.kiev.ua

